

متن پرسش

سلام علیکم: با تسلیت ایام شهادت امیرالمومنین و التماس دعا در این لیالی پر عظمت؛ استاد عزیز در مباحث اخیرتان درباره خودآگاهی بشر امروز نسبت به دعا نکات ظریفی را متذکر شدید و بسیار قابل تامل است. اینکه بشر به حالت قرون وسطایی، به حالت جدایی نظر و دعا از عمل دچار شد و می‌رفت عملش را انجام می‌داد و اوقاتی هم دعا می‌کرد و در یک حالت فردی مشغول راز و نیاز و طلب فردی از خدا می‌شد و این دعا مقابلش افق و جهانی متعالی و قدسی باز نمی‌کرد که بتواند هویت جمعی هم پیدا کند و هم و غم تمدن سازی و جامعه پردازی کند. بشر مدرن هم که خواست هویت جمعی را زنده کند و روح اجتماعی را احیا کند و از حالت قرون وسطایی و پذیرش عقایدی جهت حفظ شخصی خود و مطابقت با آنچه بوده رها کند و ظرفیت های فراروری طبیعت را هم در عین حال استفاده کند، به رویکردی رفت که هویت انسان ارضای حال درونی و حضور علمی اش منهای عقل قدسی به قصد تبدیل نظام عالم متناسب مطلوب او و تغییر مناسبات در جهت منقطع از ملکوت و قدس بود و دیگر دعا به غربیت عجیبی رفت و بشر مدرن به حالاتی نزدیک شد که حضرتعالی در ذیل آیات شریفه مطرح شده در ابتدای کتاب فرهنگ مدرنیته و توهم درباره اش بیاناتی داشتید. اما حقیقتا اگر ایمان زاینده و فیاض و در تراز سیره معصومین و زعمای ربانی پیدا کنیم و در یک نگاه کلان و جامع ببینیم، اتفاقا ادعیه به ما، ظرفیت رشد بستر روحی جهت حضور با هویت جمعی جهت تمدن سازی توحیدی و ظهور و بروز اجتماعی را می‌دهد و دیگر دین و دعا را در حد دانایی ها و دارایی های شخصی که تعالیم کلی است و در محدوده شخصی مناجات می‌کنیم و عمل مان هم متفاوت از نظر است، نمی‌آوریم و از بستر مدرن و انسان ابزار ساز و انسان غریب با عالم قدس و گشودن جهان قدسی و در تراز ابدیت و عزت حقیقی بشر هم عبور می‌کنیم. در دعای عهد می‌خوانیم «و اوسع منهجه» یعنی بارالها مسیر ظهورش را وسیع بگردان. این همان گمشده و خودآگاهی است که جا دارد بسیار درباره اش تامل کنیم که از خداوند می‌خواهیم که بستر روحی و ظرف وجودی ما را عظیم کند و اراده ما را به وسعت عزت و تعالی بشر با حضور و ولایت وجود نازنین انسان کامل قرار دهد تا بتوانیم با تمام وجود در جهت وسیع کردن مسیر و راه عصر ظهور بکوشیم و افق مد نظرمان هم عالم انسان دینی و پیرو حضرت ولیعصر است که دیگر دعا و عمل خود را در اختیار کسی قرار می‌دهد که انسان کامل است و در ادعیه به انوار الهی متوسل می‌شود تا هر چه بیشتر حقایق را درک کرده و در مسیر تمدن سازی و جامعه سازی با ولی خدا همراه شود و با استقامت و عشق برخاسته از آن ادعیه ثابت قدم و بدون شک و شبهه و بدور از ظلمات وجودی بماند و این همان نکته ای است که امام و شهدا را آن انسان

های عزیز و تراز اسلام و قرآن کرد. این بشخصه نظر من درباره مبحث مطرح شده و زیبای حضرتعالی بود که بسیار جای تامل دارد و امیدوارم بتوانیم روی آن دقیق، تعمق و تدبر کنیم.

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: به نظر بنده مقصدی که سعی شده بود در رابطه با دعا در نسبت با تاریخی که در آن قرار داریم، به خوبی تبیین فرموده‌اید. آری! حقیقتاً دعا ما را در جهانی بس گشوده و در عین حال کیفی و تعالی‌بخش وارد می‌کند تا همه‌چیز معنای دیگری پیدا کند و این به معنای برآورده شدن حاجات اصیل انسان است. زیرا در آن فضا معنایی از زندگی در مقابل انسان قرار می‌گیرد که عملاً خود را در بهشت احساس می‌کند. بهشت، به همان معنایی که هر آنچه انسان بخواهد در اختیار اوست. موفق باشید